

hed udsat for Ruin, og det er ikke til Gavn for Samfundet som Hælsed, naar der i større Omfang indtræder Tab og Rystelser, som kunde undgaaes. Dette er for mig en Grund til at gaa varksomt tilværks overfor det Bestaaende. Den anden Grund er af rent praktisk Natur. Naar der foreligger for os et Lovforslag som dette, der uundgaaelig maa medføre stor Meningsforstjæl om Enkelthederne, en Mængde indbyrdes afvigende Anskuelser og stridende Opfattelser, saa er det praktisk og hensigtsmæssigt ikke at gjøre Gjennemførelsen af en sliq Reform endnu vanskeligere og besværligere, end den allerede forud er, derved, at man hderligere reiser det principielle Spørgsmaal om Bestyttelse. Allerede derved, at man ophæver Told paa Naastoffer og Hjelpestoffer for Industrien, affstatter Told paa Stentul osv. og fjærer af i Bestyttelsen i Forhold til, hvad disse Nedsættelser kunne spare til, allerede derved vil man have gjort et betydeligt Skridt henimod en hundere og fornuftigere industriel Toldlovgivning; derfor bør man ikke gjøre Gjennemførelsen vanskeligere end fornødent derved, at man ægger og hidser store private Interesser i Anledning af Bestyttelsen. Dg jeg vil tilføie, at naar man ser hen til den ikke meget store Bevægelseshastighed, hvormed dette Forslag hidtil er gaaet gennem Rigsdagen, er der al mulig Grund til ikke blot at skynde os, men ogsaa at undgaa at komplicere Sagen mere end fornødent. — Men endelig er der for mig en tredie Grund, og det er den vigtigste. Her naaer jeg — det er det sidste Spørgsmaal, jeg skal berøre — til et Formaal, der staar for mig høit, høit over ethvert andet, som der isvrigt kan være Tale om ved Gjennemførelsen af disse Forslag. Tal med en virkelig indsigtsfuld Industri-drivende, og han vil sige som saa: „Det er naturligt, at vi gjerne ville have den Bestyttelse, vi kunne faae; men paa den anden Side erkjende vi, at Bestyttelse i og for sig er urimelig. Vi erkjende, at Industrien bør kunne staa paa egne Ben, og at kun den Industri er berettiget, er et virkeligt Gode for et Land, som kan bære sig selv. Men det maa ikke glemmes, at vi herhjemme kæmpe under et overordentlig ugunstigt Billaar: vort Marked er for lille. Andre Lande have et Marked, som maaste er 20 eller 30 Gange saa stort som vort; de spærre sig af ved Toldgrændser, vi kunne ikke exportere, vi ere derfor ikke istand til, selv med den hderste Anspænding af Kapital og Indsigt, at give vore industrielle Anlæg den Udvikling, det Omfang, som er nødvendig, for at de kunne drives paa den økonomiske,

mest fordelagtige Maade. Derfor, skal os et større Marked, stil os i den Henseende paa lige Fod med andre Lande, og i samme Forhold man gjør Markedet større, kan man gjøre Bestyttelsen mindre“. Denne Indvending fra Industriens Side er berettiget; den er rigtig. Naar vi gaa til Roden af Sagen, saa finde vi her, som overalt, naar der er Spørgsmaal om, hvorfor vi staa tilbage, at Grunden er vort Lauds Lidenhed. Naar vi erkjende dette, da maa det Spørgsmaal naturlig gjøres: Er det da ikke muligt at gjøre Danmark større? (Afbrydelse.) Det er naturligvis ikke min Hensigt at ville foreslaa, at man skal drage ud og erobre tusinde Kvadratmil med nogle Millioner Mennesker; det er ikke i den Anledning, jeg har foreslaaet en Toldnedsættelse paa Krudt; men for at opnaa det Formaal, hvorom her er Tale, er der opfundet et andet og fredeligere Middel — Toldforeninger. Hvis vi indgik en Toldforening med Sverig og Norge, saa vilde vi derved med et Slag opnaa, at vort økonomiske Territorium fra 2 Millioner Mennesker kom til at omfatte 8—9 Millioner og fra 700 Kvadratmil blev udvidet til henimod 15,000 Kvadratmil. Derfor, siger jeg, saalænge vi ikke have forsøgt denne Mulighed, saalænge skulle vi ikke foretage nogen radikal Forandring i den bestaaende Bestyttelse. Det er muligt, at der er Industrier, som under saadanne Forhold vilde være istand til at staa paa egne Ben; det er muligt, at Industrier, som nu vilde gaa til Grunde, hvis vi hævdede Bestyttelsen, under saadanne Forhold vilde kunne bære sig selv. Derfor siger jeg: Vent, til vi have set, om ikke denne Udvikling staa os aaben. Den overordentlige Vigtighed af dette Spørgsmaal har jeg allerede for nogle Aar siden fremdraget i Pressen. Siden den Tid er der forrige Sommer i Malmø afholdt et skandinaviske nationaløkonomiske Møde. Det er maaste ærede Medlemmer bekendt, at saadanne Møder ere blevne holdte tidligere, først, saavidt jeg erindrer, i Gøteborg 1863, senere i Stockholm 1866 og i Kjøbenhavn 1872, og at disse Møder have givet Stødet til forskjellige af de Reformere, som i den sidste halve Snes Aar have bidraget til at give den skandinaviske Enhedsfølelse et mere praktisk Udtryk. Jeg behøver kun at minde om Møntreformen, som anbefalede paa Mødet i 1872, og som umiddelbart derefter Regjeringerne optog og gennemførte. Paa Mødet ifjor i Malmø var der mødt overveieende svenske Deltagere; der var henved 200 Svenskere, medens der kun var 16 Danske og 5 Normænd. Hovedinteressen ved dette Møde knyttede sig derfor til de Betragtning-